

Tafereel in een ambachtsschool, begin vorige eeuw

BEELDEN: ARCHIEF VAN WEZEP

Anton van Wezep (links) in een recent onderonsje met Jan Berg-huis, 'een van de groten onder de meesterschilders'

Tussen gildentijd en meesterkok

Het begrip “meester” kennen we vanuit de gildentijd. De gilden ontstonden in de vroege Middeleeuwen en werden door ambachtsslieden uit het Rijnland, Engeland en Frankrijk in ons land geïntroduceerd. Het oudste bewijs komt uit Deventer en dateert van 1249. In 1382 werd in Antwerpen het Sint-Lucasgilde opgericht. Hierbij waren, naast schilders, ook kunstschilders, goud- en zilversmeden, borduurwerkers, glazeniers en beeldhouwers aangesloten. Het schildersbedrijf werd gezien als een kunstambacht. De gilden werden formeel in 1798 door de toenmalige Franse overheerser afgeschaft. Het Sint-Lucasgilde bleef alleen voor de schilders tot 1810 bestaan.

Meesterschilder kon je worden als je over ruime praktijkervaring beschikte en de functieniveaus leerling en gezel had doorlopen, een traject van zo'n zeven jaar. Je kon dan bij de plaatselijke gilden een verzoek indienen om een meesterproef te mogen afleggen. Deze proef

VEENENDAAL ■ **De pagina hiernaast duikt dieper in de actuele status van het begrip meesterschilder. Ook Anton van Wezep, 's lands onofficiële schilderhistoricus, doet zijn zegje. Daarbij stuurde Savantis' voormalig hoofd onderwijs en arbeidsmarkt onderstaand epistel mee: de geschiedenis van de meesterschilder in Nederland.**

TEKST: ANTON VAN WEZEP

moest binnen een vastgestelde tijd worden uitgevoerd en ter beoordeling aan de gildemeesters worden aangeboden. Bij een positieve beoordeling verkreeg je de meestertitel en was je gerechtigd een eigen winkel (bedrijf) te starten. Kritisch punt daarbij was wel dat plaatselijke bedrijven dit konden dwarsbomen omdat zij regulerend mochten optreden. Een meesterschilder was dus een ervaren schilder die het meesterexamen (proef) had afgelegd.

In 1897 werd de Vereniging ter Veredeling van het Ambacht (VVA) opgericht, die gezelschap en meesterexamens organiseerde voor verschillende beroepen. Dit deed zij tot 1950

ook voor schilders. Deelname hieraan vereiste een aantal jaren vooropleiding én de nodige praktijkervaring. In de tweede helft van de vorige eeuw nam de voorloper van het huidige Savantis (SLVS) de meesterexamens over. Leerlingen mochten hieraan meedoen wanneer zij, net als in de gildentijd, beschikten over zeven jaar scholing en praktijkervaring. Een externe commissie – met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven en het onderwijs – nam de examens af. Bij goed gevolg was je meesterschilder VVA of later SLVS.

Ook de titel meesterschilder NSS deed de ronde; deze was voor leerlingen van de Nationale Schil-

dersschool in Utrecht, opgericht in 1922. Wie op deze voorloper van het Nimeto toegelaten wilde worden, moest wederom kunnen bogen op een grondige vooropleiding en – in dit geval – vier jaar praktijkervaring, plus een gezeldiploma. De school zelf nam de examens af. De schildersscholen in Boxtel en Zwolle, nu respectievelijk SintLucas en Cibap, leidden op een vergelijkbare manier meesterschilders op. Vanaf 1963 veranderde de opzet van deze scholen. Het werden vierjarige dagopleidingen, wat betekende dat men als meesterschilder kon afstuderen zonder de nodige praktijkervaring vooraf.

In de ogen van de overheid is het de taak van het onderwijs jongeren op te leiden tot beginnende beroepsbeoefenaar. Dit terwijl een meester een volwaardig beroepsbeoefenaar is, dus over voldoende kennis en praktijkervaring (vaardigheden én inzicht) moet beschikken. De opleiding Specialist met het diploma van Savantis voldoet nog het meest aan de oude gedachte van een meester. Hierbij is nog steeds sprake van uitgebreide praktijkervaring en studie en een landelijk extern examen. Maar helaas staat deze opleiding onder druk omdat de overheid alleen maar opleidingen

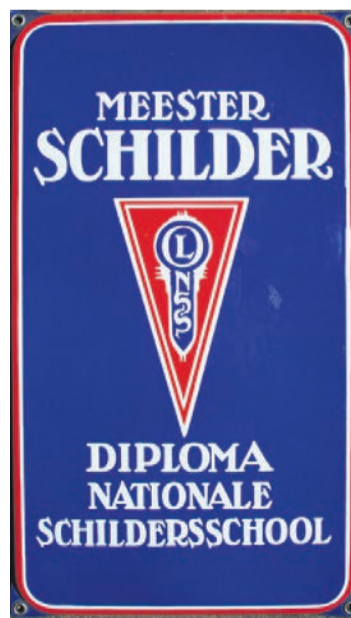
tot beginnend beroepsbeoefenaar wil betalen. Momenteel wordt deze studie alleen nog verzorgd door MBO Amersfoort.

In de loop der jaren is men het begrip meesterschilder steeds meer gaan zien als een restauratieschilder, iemand dus die de oude technieken goed beheerst. Een meesterschilder was in de gildentijd echter een ondernemer. Een ondernemer die niet alleen alle facetten van het vak beheerste, maar ook beschikte over de nodige bedrijfsmatige kennis. De vroegere meesterschilder kende dan ook de onderdelen schilderen/beglazen, wandafwerking, penseeltechnieken (inclusief in beperkte mate oude technieken) en bedrijfsvoering (calculeren, werkplanning, aansturen van teams, et cetera).

Mooi voorbeeld van een sector die wel hoge waarde stelt aan een meestertitel is de horeca. Daar is de mogelijkheid gecreëerd dat koks, opgeleid en met ruime ervaring, bij topkoks in toprestaurants voor een commissie van meesterkoks een proef kunnen afleggen en daarmee de titel meesterkok verwerven. Niet alleen in de horeca zelf, maar ook bij het brede publiek staat de titel meesterkok hoog aangeschreven. Het is aan de bedrijfstak zelf of men de nu niet beschermd meestertitel opnieuw invulling wil geven.

Meesterschilder Broekhuizen uit Elburg met personeel en kinderen. Ze dragen traditionele schildershemden

Gevelbord zoals uitgegeven door de Nationale Schildersschool in Utrecht

Het diploma van de inmiddels overleden meesterschilder Bertus Pruis